

NASTANEK DVEH KOREJ:

Korejska vojna je bil oborožen konflikt med [Severno Korejo](#) s podporo [Kitajske](#) in [Sovjetske zveze](#) ter [Južno Korejo](#) s podporo [Združenih Narodov](#). Vojna se je začela [25. junija 1950](#) z nenadnim napadom severno korejske vojske na Južno Korejo. Južno korejska vojska na napad ni bila pripravljena, zato se je umaknila na skrajni jug [Korejskega polotoka](#). Tam je ostala vse dokler ji na pomoč niso priskočile ameriške enote iz bližnje [Japonske](#) in [ZDA](#). Sledila je velika zavezniška ofenziva, v kateri so zavezniki severno korejsko vojsko potisnili na sever proti korejsko-kitajski meji. Ker so se zavezniki, novembra 1950, že nevarno približali kitajski meji, je Kitajska nepričakovano vstopila v vojno in v boj poslala milijon vojakov, ki so dobesedno preplavili zavezniške položaje. Sledil je zavezniški umik do 38. vzporednika, kjer se je fronta nato ustalila. Boji med državama so se končali [27. julija 1953](#) z podpisom premirja in nastankom demilitarizirane cone (DMC).

Vojna je predstavljala enega izmed vrhuncev hladne vojne in je skoraj pripeljala do uporabe [jedrskega orožja](#). Bila pa je tudi bojišče, kjer so svetovne velesile merile svoje vojaške moči ter se tako izogibale neposrednemu spopadu med seboj, ki bi lahko pripeljal do uporabe jedrskega orožja in tretje svetovne vojne. Vojna je bila zanimiva tudi iz taktičnega vidika, saj so bili v njej uporabljeni načini bojevanja iz prve in druge svetovne vojne.

ZDA Korejsko vojno ne smatra za pravo vojno, ampak le za policijsko akcijo, saj kongres ZDA ni nikoli razglasil vojnega stanja.

Predhodno dogajanje

Skozi zgodovino je Koreja kot samostojna država obstajala zelo kratek čas. Na njenem ozemlju so večino časa gospodarile različne kitajske dinastije, po prvi kitajsko-japonski vojni pa so na polotok jutranje tišine prišli Japonci. Med leti [1897](#) in [1910](#) je Koreja obstajala kot samostojna država oz. cesarstvo, ki pa je bilo pod močnim vplivom Japonske. Stvari so se začele ponovno spreminjati po [rusko-japonski vojni](#) leta [1904](#) in [1905](#), ko se je vpliv Japonske v Koreji še dodatno povečal, Japonska pa je kmalu zatem Korejo razglasila za svoj protektorat. To je leta 1910 pripeljalo do priključitve Koreje k Japonski.

Japonci so na Korejskemu polotoku vladali s trdo roko. Korejski jezik in literatura sta bili prepovedani, prebivalstvo pa si je moralo spremeniti imena in priimke v japonske. Edini odpor okupaciji so predstavljali komunisti, ki so delovali večinoma iz sosednje Kitajske. Med [drugo svetovno vojno](#) so Japonci Korejce uporabljali kot ceneno delovno silo, njihov delež je predstavljal kar 32% celotne delovne sile na japonskem^[17]. Prekomerno pa so izkoriščali tudi samo državo, kar je dostikrat pripeljalo do pomanjkanja in lakote. Veliko Korejcev pa je bilo proti njihovi volji vključenih tudi v japonsko cesarsko vojsko. Ko sta avgusta 1945 [atomske bombe](#) padli na [Hirošimo](#) in [Nagasaki](#) so 25% smrtnih žrtev predstavljali samo Korejci^[17].

V strahu pred nadaljevanjem vojne v leto [1945](#) in [1946](#) so se zahodni zavezniki Rusom, v zameno za vstop na [pacifiško bojišče](#), ponudili severno Korejo in [Kurilsko otočje](#). [Devetega avgusta](#) 1945 je Sovjetska zveza v Mandžuriji izvedla še zadnjo veliko ofenzivo druge svetovne vojne. Japonska vojska se ruski premoči enostavno ni morala upirati, zato je v nekaj dneh dobesedno razpadla. Dan po ofenzivi so prve enote [Rdeče armade](#) že prišle na sever korejskega polotoka, [26. avgusta](#) pa so bile že na 38. vzporedniku, kjer so se nato ustavile in čakale ameriške čete, ki so prihajale iz juga polotoka. Japonske čete v Koreji so uradno kapitulirale [8. septembra](#) 1945.

Po drugi svetovni vojni so zavezniki s pomočjo starega režima prevzeli oblast v državi. Koreja je bila razdeljena med Sovjetsko zvezo in ZDA. Severni del Koreje je spadal pod Rusko upravo, južni del pa pod Ameriško, razmejitvena črta pa je potekala po 38. vzporednik.

Zanimivo je, da so razmejitveno črto predlagali že Američani med samo vojno (določili so jo v pičlih tridesetih minutah), Rusi pa razdelitvi niso nasprotovali, saj so si s tem obetali boljše izhodišče pri razdelitvi povojne [Evrope](#). Prvi resni pogovori o razdelitvi Koreje so stekli šele na [Potsdamski konferenci](#), ki je potekala med julijem in avgustom 1945. Pogovori so se nato nadaljevali na Moskovski konferenci, Korejci so bili iz teh pogovorov izključeni in niso imeli nobene besede pri načrtovanju prihodnosti svoje države. To je privedlo do številnih nemirov, ki so se končali tudi z smrtnimi žrtvami.

[Desetega maja 1948](#) so v Južni Koreji potekale prve volitve, ki so bile tarče številnih sabotаж in terorističnih dejanj. Mesec dni pozneje pa je bil izvoljen Syngman Rhee, prvi Južno Korejski predsednik. [Petnajstega avgusta](#) 1948 pa je bila ustanovljena Republika Koreja (Južna Koreja). Po nastanku nove države se je začel izgon komunistov in nasprotnikov nove vlade. Rusi so dogodkom v Južni Koreji ostro nasprotovali, zato so na severu ustanovili lastno komunistično vladno pod vodstvom [Kim Il sunga](#) in državo, Demokratično ljudsko republiko Korejo (Severna Koreja). Kmalu zatem so se začele razmere med državama vedno bolj zaostrovati, vedno bolj pogosti pa so postajali tudi incidenti ob meji. Obe državi sta neprestano kazali težnje po nasilni združitvi, vendar je pritem prevladala močnejša Severna Koreja. Moč te je zaradi podpore Kitajske in Sovjetske Zveze nenehno rasla, Južna Koreja pa je po odhodu Američanov iz države, leta [1949](#), ostala praktično sama z majhno in slabo oboroženo vojsko.

Leta [1950](#) se je edini agent [Cie](#) na Kitajskem, Douglas Mackiernan, dokopal do tajnih kitajskih dokumentov, v katerih je bilo zapisano, da je vojna med Severno in Južno Korejo neizbežna in da je le še vprašanje časa kdaj bo do nje prišlo. Agent je bil med dostavo podatkov v [Tibetu](#) nato ubit, a so ti kljub temu prišli do ameriške obveščevalne službe. Takrat je do vojne manjkalo še 13 dni.

Vojna

Sever napade

[Petindvajsetega junija](#) 1950 je vojska Severne Koreje ob podpori močnega topniškega ognja z izgovorom, da se brani pred napadom južne korejske vojske, udarila čez 38. vzporednik in napadla Južno Korejo. Vzdolž celotne meje med državama je prišlo do večih spopadov. Južno korejska vojska se ni morala resneje upirati dobro opremljeni in motivirani severno korejski vojski, zato je bil [27. junija](#) izdan ukaz za evakuacijo [Seula](#), hkrati pa je južno korejski predsednik Rhee v znak maščevanja ukazal eksekucijo med 100.000 in 1.000.000 komunistov in njihovih simpatizerjev.

Južnokorejske vojske, ki je na začetku spopada štela 89.000 vojakov in je bila brez tankov ter praktično brez uporabnega bojnega letalstva, je kmalu po začetku spopada dobesedno razpadla. Veliko vojakov je prebegnilo na sever, tisti, ki so ostali lojalni Rheeju, pa so se umaknili na jug polotoka in poizkušali organizirati obrambo.

Združeni Narodi posredujejo

Američani sprva v Koreji niso nameravali posredovati, saj država ni spadala v njihovo obrambno oz. interesno območje. Dosti več pozornosti so posvečali [Evropi](#), ki je bila v tistem času središče [hladne vojne](#). Ko pa so se začele razmere na polotoku vedno bolj zaostrovati in so prišli do sklepa, da bi zaradi tega lahko postala ogrožena tudi Japonska ter, da se posledično komunizem lahko razširi tudi na druge države v [vzhodni Aziji](#), so se odločili, da bodo posredovali. Pritem se je postavilo vprašanje, kako. Z svojim posredovanjem nebi smeli razjeziti Sovjetske zveze in Kitajske, kar bi lahko pripeljalo do [tretje svetovne vojne](#). Vojaški analitiki so v ta namen svetovali le uporabo mornarice in letalstva, hkrati pa so se zavedali, da samo s tem nebi bilo možno dobiti vojne. Stvari so se korenito spremenile šele, ko so

Američani od Sovjetske zveze dobili tajno zagotovilo, da se ti ne bodo neposredno vmešavali v vojni. S tem so Američani dobili nekakšno dovoljenje, da lahko posredujejo v vojni.

Na dan napada je varnostni svet združenih narodov z resolucijo št. 82 obsodil napad Severne Koreje na svojo južno sosedo. Dva dni pozneje, 27. junija, pa je varnostni svet sprejel še resolucijo št. 83, s katero je članicam podelil dovoljenje, da vojaško podprejo Južno Korejo. Tako je še isti dan ameriški predsednik [Truman](#) v podporo južno korejski vojski poslal ameriška bojna letala iz Japonske, ameriškim enotam na otočju pa ukazal polno bojno pripravljenost. Konec junija in v začetku julija so začele v Južno Korejo prihajati prve ameriške enote. Te so bile zaradi nepripravljenosti na vojno izredno slabo opremljene kar se je izkazalo že prvi dan bojov v bitki pri Osani. V njej se je 540 ameriških vojakov skupaj z korejskimi zmanj upiralo severno korejskim tankovskim enotam. Ameriško protiotokopno orožje iz druge svetovne vojne se je na sovjetskih tankih izkazalo kot neučinkovito, zato so severno korejski tanki dobesedno pregazili ameriško obrambno črto. Američani so se nato umaknili proti jugu v mesto Taejon, kjer je bilo pomembno prometno vozišče. Med [14.](#) in [21. julijem](#) se je začela bitka za Taejon, čeprav je bila bitka za Američane že vnaprej izgubljena, saj jim je primanjkovalo težkega orožja, so v njej dosegli pomembno strateško zmago. V sedemdnednih bojih za mesto so upočasnili napredovanje severno korejske vojske, v tem času pa so Američani in Korejci z okrepitevami iz Japonske že organizirali obrambno črto okoli mesta Pusan.

Ameriške in južno korejske izgube so bile visoke, v bitki za Taejon so izgubili več kot 6.000 vojakov vključno z ameriškim [generalmajorjem](#) Williamom F. Deanom, izgubili so tudi 18 lovcev in 29 bombnikov, pri tem pa so sestrelili le pet sovražnikovih letal. Avgusta so Američani skupaj z enotami združenih narodov nadzorovali le še parameter okoli mesta Pusan, kar je bilo približno 10% Južne Koreje. Do sredine septembra so se razmere na fronti umirile. Američanom je z neprestanim dovažanjem okrepitev uspelo odbiti vse severno korejske napade. Njihova letala so neprestano napadale sovražnikove komunikacijske linije, kar mu je povzročalo nešteto težav pri oskrbi in premiku bojnih enot. Ko so se boji za parameter Pusan konec septembra končali, so imeli združeni narodi (ZN) več vojakov kot Severna Koreja, v veliko pomoč pa jim je bilo tudi 500 tankov in težko topništvo, ki ga na začetku spopadov niso imeli.

Bitka za Inchon

Da bi MacArthur razbremenil enote ZN, ujete v parametru okoli Pusana na jugu Koreje, je poveljstvu predstavil drzno operacijo. Daleč za sovražnikovo črto, točneje v Inchonu, je nameraval izvesti pomorsko desantno operacijo, s katero bi sovražnika napadal v hrbet ga tako presenetil in vojno končal v nekaj mesecih. Poveljstvo nad njegovo operacijo sprva ni bilo zadovoljeno, vendar jo je na koncu vseeno sprejelo. Za operacijo, ki je dobila kodno ime *Kromit* (železov-kromov oksid), je MacArthur pripravil 75.000 vojakov in 261 ladij. Američani so pred sovražnikom imeli prednost, saj ta ni imel močnih pomorskih enot, ki bi ogrožale ameriško ladjevje, prav tako pa ni pričakoval napada tako deleč za bojno črto.

Napad se je začel [15. septembra](#) ob 06:30. Izkrcaje enot ZN je potekalo na treh obalah; Green, Red in Blue. Zaradi slabe obrambe so bile obale hitro zavarovane, zavezniške izgube pa minimalne. Velik problem pri izkrcaju je predstavljalo plimovanje, zato je morala biti celotna operacija načrtovana do zanje minute. Ko je prvi val zasedel obalo, je moral čakati na novo plimo, s katero se je na obalo izkrcal nov val pehote, šele nato so lahko enote združenih narodov napredovale v notranjost polotoka v smeri Seula. Izkrcaje je nenehno podpiralo mornariško topništvo in letalstvo kar je imelo za posledico popolno uničenje mesta Inchon. Ker sovražnik napada ni pričakoval, je bil odpor slab in neorganiziran, zato so enote ZN hitro napredovale v notranjost polotoka.

Kmalu po izkrcanju pri Inchonu so ZN izvedli tudi ofenzivo pri obroču okoli mesta Pusan. Ofenziva je uspela, zato so enote ZN začele severno korejsko vojsko potiskati proti severu, da bi te preprečili umik, so jo enote ZN, ki so se izkrcale v Inchonu, napadle v bok. Umik severno korejske vojske se je tako v kratkem spremenil v paničen beg. Do konca septembra 1950 se je čez 38. vzporednik uspelo umakniti med 25.000-30.000 severno korejskim vojakom.

ZN prečkajo mejno črto

Ko so konec septembra enote ZN prišle do 38. vzporednika, se je postavilo vprašanje ali ga prečkati ali ne, saj so se ZN bali posredovanja Ruske in Kitajske vojske, ki nad dogajanjem na Korejskem polotoku nista bili najbolj zadovoljni. Medtem ko so v zavezniškem poveljstvu razpravljali kako naprej je MacArthur [30. septembra](#) bolj ali manj na lastno pest prečkal mejo in vstop v Severno Korejo. Mejo so najprej prečkale enote južno korejske vojske, [7. oktobra](#) pa so se jim pridružile še enote ZN. Zaradi razsula v severno korejski vojski je bilo njihovo napredovanje potekalo hitro, tako da je po kratkotrajnih bojih [19. oktobra](#) padla prestolnica Severne Koreje, [Pyongyang](#). Napredovanje je potekalo tako hitro, da je MacArthur zahteval nadaljevanje vojaških operacij na kitajskem. Truman je temu ostro nasprotoval in ukazal zaustavitev čet na kitajsko-korejski meji.

Kitajska ofenziva

Kitajska nad dogajanjem na Korejskem polotoku že od samega začetka spopada ni bila najbolj zadovoljna, saj so se boji dogajali dobesedno pred njenim pragom. Pri tem jo je še najbolj zmotilo posredovanje ameriške 7. flote na [Tajvanu](#), zaradi katere so morali Kitajci prekiniti priprave za zavzetje otoka. To je [Mao Zedonga](#) tako razjezilo, da je vojsko, ki je bila namenjena za invazijo na Tajvan, reorganiziral in poslal na kitajsko-korejsko mejo. Sledilo so Kitajske grožnje z posredovanjem, ki pa jih Američani niso vzeli resno, saj so bili prepričani, da Kitajci željo le prestrašiti ZN. V to so jih prepričevali tudi obveščevalci, ki na kitajsko-korejski meji niso zaznali nobene povečane vojaške aktivnosti. Kasneje se je izkazalo, da so imeli Kitajci na meji v popolni bojni pripravljenosti okoli 300.000 vojakov, ki so tja prišli po dolgih nočnih pohodih, da so se tako skrili ameriškim izvidniškim letalom.

Devetnajstega oktobra je v vojni prišlo do novega preobrata. Kitajska vojska je na presenečenje ZN prečkala mejno reko Yalu in napadle enote ZN v Severni Koreji. V bitki pri Onjongu so bile južno korejske enote, ki enostavno niso bile kos velikemu številu napadalcev, popolnoma razbite. Sledil je panični umik proti jugu. Američani so kitajsko napredovanje poizkušali ustaviti, vendar se jim to ni posrečilo, zato so se umaknili za reko Ch'ongch'on, kjer so v naslednjih dneh zamažali čakali na veliki kitajski napad. Ko so Američani videli, da do kitajskega napada ne bo prišlo, so [24. oktobra](#) sprožili ofenzivo, s katero so želeli zavzeti ozemlje, ki so ga izgubili v boju z Kitajci. Pri tem pa niso vedeli, da so jim Kitajci v t.i. drugi fazi ofenzive pripravili past. Dan po napadu ZN so kitajske enote v bitki pri reki Ch'ongch'on dobesedno preplavile enote južno korejske vojske, v naslednjih dneh pa so zdesetkale še enote ameriške vojske, ki so v bitki pri reki Chosin komaj ušle uničenju. Sledil je hiter umik enot ZN proti jugu, do sredine decembra so vse enote prečkale 38. vzporednik, vendar se s tem napredovanje kitajske vojske ni ustavilo. Zaradi kroničnega primanjkovanja enot so bili Američani prisiljeni evakuirati mesto Hungnam v Severni Koreji, ki je postalo obkoljeno po umiku ZN. Konec leta 1950 so razmere na bojišču postale tako kritične, da je ameriški predsednik Truman razglasil izredne razmere, ki so ostale v veljavi do leta [1978](#).

Boji okoli 38. vzporednika

Med vojno so izredno pomembno vlogo odigrala letala.

Kitajska vojska se z osvoboditvijo Severne Koreje ni zadovoljila, zato je imela za enote ZN pripravljeno novo presenečenje. Na novega leta dan so Kitajci sprožili t.i. tretjo fazo svoje velike ofenzive. S številni nočnimi napadi vzdolž 38. vzporednika so obkolili obrambne položaje ZN, nato pa so z lažnimi napadi, širjenjem dezinformacij in povzročanjem zvoka z bobni vnesli zmedo in paniko med enote ZN, zaradi česar so mnoge enote zapustile svoje položaje in se umaknile proti jugu. Posledica tega je bil [4. januarja](#) 1951, padec Seula, ki so ga severno Korejci zavzeli že drugič v vojni.

Stvari so na strani ZN postale tako kritične, da je general McArthur začel že resno razmišljati o uporabi jedrskega orožja. Medtem se je fronta zaradi logističnih težav na kitajski strani ustalila na črti Suwon, Wonju in Samcheok. Da bi Kitajci fronto ponovno premaknili, so sredi februarja 1951 sprožili t.i. četrto fazo ofenzive. Ta je sprva lepo potekala, nato pa so se začele stvari vedno bolj zapletati. Kljub kitajski premoči 15:1 so enote ZN držale obrambno črto in odbile večino napadov. Konec februarja so Kitajci zgubili svoj zagon, zato so ZN sprožili operacijo *Killer*, katere namen je bil z uporabo topništva in letalstva uničiti čim več severno korejskih in kitajskih čet. [Sedmega marca](#) je operaciji *Killer* sledila še operacija *Ripper*, s katero so pregnali Kitajce iz Seula. V dveh letih je bilo to že četrto zavzetje mesta. V tem času je bil Seul popolnoma porušen, njegova populacija pa je iz 1,5 milijona padla na vsega 200.000.

[Enajstega aprila](#) 1951 je ameriška vojska doživela še en udarec, ki pa je bil kadrovske narave. Ameriški predsednik Truman je zaradi nesoglasij, neposlušnosti in pretiranega zagovarjanja uporabe atomske bombe odstavil kontraverznega generala McArthurja, na njegovo mesto pa je postavil generala Ridgwaya. Ta se je takoj lotil reorganizacije enot ZN, tako da so te v marcu že začele z bojnimi operacijami. Konec marca sta bili tako sproženi operaciji *Courageous* in *Tomahawk*, ki sta Korejce in Kitajce pregnale severno od 38. vzporednika na t.i. linijo Kansas, ki so jo Kitajci in severno Korejci zasedli v spomladanski ofenzivi (peta faza kitajske ofenzive). Tukaj je fronta kljub neštetim krvavim spopadom obstala vse do podpisa premirja leta 1953.

Premirje in razdelitev Koreje

Ameriško topništvo obstreljuje severno korejske položaje severno od 38. vzporednika, zadnje leto vojne so zaznamovala topniška obstreljevanja podobna tistim iz prve svetovne vojne.

Julija 1951 je fronta dokončno zastala. Bojišče okoli 38. vzporednika je iz dneva v dan postalo vedno bolj podobno bojišču iz [prve svetovne vojne](#). Da bi enote ZN obdržale južno korejsko ozemlje, so se vkopale, Kitajci in Korejci pa so na njihove položaje izvajali nenehne množične napade pehote in topniška obstreljevanja. Med julijem 1951 in julijem 1953 je vzdolž 38. vzporednika prišlo do devetih izredno krvavih bitk, v katerih so bili v večini primerov zmagovalci ZN.

Pogajanja o prekinitvi ognja so se začela že kmalu po začetku vojne. Ta so sprva potekala v Kaesongu (Severna Koreja), nato pa so se preselila v Panmunjon (meja med obema Korejama). V večini primerov so bila pogajanja težavna in neuspešna. Kot velik problem pri sklenitvi miru so se izkazale menjave ujetnikov. ZN so nasprotovale zahtevi Severne Koreje po vrnitvi kitajskih in severno korejskih vojakov, ki so želeli ostati v Južni Koreji. Na koncu je zadeve uredila posebna komisija.

Konec novembra 1952 je bil v ZDA izvoljen nov predsednik Dwight D. Eisenhower, ki si je zadal končati vojno, zato je v ta namen, kmalu po svoji izvolitvi tudi odpotoval v Korejo. Po težavnih pogajanjih, ki so trajala do julija 1953, so vse strani končno dosegle dogovor in tako [27. julija 1953](#) dokončno podpisale dokument o prekinitvi ognja in ustanovitvi demilitarizirane cone. S tem se je korejska vojna končala, čeprav ni bilo podpisanega

mirovnega sporazuma. Meja med državama pa je bila določena tam, kjer je potekala frontna črta oz. vzdolž 38. vzporednika.

Dogodki po vojni

Kmalu po podpisu premirja sta si državi v skladu z dogovorom začeli izmenjevati posmrtno ostanke svojih padlih. Med operacijo *Glory*, ki je potekala med julijem in novembrom [1954](#), so tako ZN Severni Koreji in Kitajski predali 13.528 posmrtnih ostankov njihovih vojakov, Korejci pa so ZN predali 4.167 ameriških in ostalih vojakov. Obe strani sta si izmenjali tudi vojne ujetnike.

Ker se vojna med državama nikoli ni zares končala sta obe strani ob 38. vzporedniku začeli kopičiti vojaštvo, da bi preprečili morebitni napad nasprotnika. V skladu z dogovorom o umiritvi razmer med državama je na mejni črti nastalo t.i. demilitarizirano območje (ang. demilitarized zone ali DMZ) oz. območje brez vojske dolgo 250 km in široko 4 km. Danes, skoraj šestdeset let po koncu vojne so razmere med državama še vedno zelo napete, o tem pričajo tudi številni incidenti na meji med državama. Zadnji se je zgodil novembra 2010 in je skoraj prerastel v novo vojno. Korejski polotok je eno izmed zadnjih območjih, kjer se še vidi posledice hladne vojne in delitev sveta na dva pola. To je moč videti tudi po gospodarski razvitosti. Od leta 1954 je Južna Koreja izredno gospodarsko napredovala in je danes spada med najbolj razvite države sveta. Na drugi strani pa je Severna Koreje, ki je pravo nasprotje svoje južne sosedu.

Žrtve in škoda

Med vojno je trpelo tudi civilno prebivalstvo.

Vojna je močno prizadela obe strani. Po podatkih ameriške vojske so ZDA izgubile 36.516 vojakov, 2.830 je bilo ranjenih, 8.176 pa pogrešanih v akciji. Sovražnik je zajel 7.245 vojakov, ki so bilo po podpisu premirja izpuščeni.^[7] Izgube so imele tudi ostale države, ki so se borile na strani ZN. Južna Koreja je imela 137.899 mrtvih in 450.742 ranjenih,^[6] Velika Britanija 1.109 mrtvih^[8] in 2.674 ranjenih,^[9] Turčija 721 mrtvih in 2.111 ranjenih^[10], Kanada 516 mrtvih in 1.042 ranjenih^[11], Avstralija 339 mrtvih in 1.200 ranjenih^[12]. Podatki o žrtvah na strani Severne Koreje in Kitajske so netočni in naj bi bili po realnih ocenah tudi dvakrat večji. Po uradnih podatkih naj bi severno Korejci in Kitajci skupaj izgubili med 1.200.000 in 1.600.000 vojakov. Največ izgub je imela severno korejska vojska, 215.000 mrtvih in 303.000 ranjenih^[9]. Kitajci so imeli 183.108 mrtvih in 383.218 ranjenih^[15]. Sovjetska zveza, ki je svojo vpletenost v vojno kar se da prikrivala je imela 315 mrtvih. ZN so ujeli okoli 21.400 Kitajskih vojakov. Od teh jih je 14.000 pobegnilo na Taiwan 7.110 pa se jih je vrnilo na Kitajsko.

Tako kot v vseh vojnah je tudi tukaj najbolj trpelo civilno prebivalstvo. Med vojno je na obeh straneh zaradi bombardiranj, eksekucij in lakote umrlo 2.5 milijona civilistov^[18]. Zardi obsežnih bombardiranj so bila uničena cela mesta in vasi. Seul, glavno mesto Južne Koreje, je bil po koncu vojne popolnoma v ruševinah, nič bolje ni bilo z drugimi mesti v Južni in Severni Koreji. Zaradi letalskih bombardiranj so bila v Severni Koreji in okolici 38.vzporednika uničene tudi vse cestne in železniške komunikacije ter pristanišča. Zaradi sovraštva in maščevanja sta se severno in južno korejska vojska tekom vojne pogosto zatekali k pobijanju nasprotnikov režima v tem začaranem krogu so se dostikrat znašli tudi navadni civilisti, ki z eno ne drugo stranjo niso imeli nič skupnega. Na začetku vojne je bil v Južni Koreji najbolj odmeven poboj okoli 1 milijona komunistov^{[19][20]}. Tekom vojne pa so podobni poboji postali stalnica, prizaneseno ni bilo ne otrokom ne ženskam^[21].

Dobro se ni godilo niti ameriškim vojnim ujetnikom. Razmere v taboriščih so bile slabe. Samo v zimi 1950-1951 je v taboriščih umrlo 43% ameriških vojakov. Mnogo ujetnikov je

bilo psihično in fizično mučenih, tekom ujetništva pa so jim možgane pral z strogo komunistično ideologijo^[22]. Med vojno je bil najbolj zloglasen pobjoj ameriških vojnih ujetnikov na hribu 303^[23]. Po nekaterih podatkih naj bi se poboji dogajali tudi v taboriščih Južne Koreje. Na strelskih vajah južno korejske vojske naj bi več sto severno korejskih ujetnikov uporabili za žive tarče^[24].

ZGODOVINA IRAKA:

Republika Irak (v [sumerščini](#) pomeni *vzhajanje sonca*) je [obmorska država](#) na [Bližnjem vzhodu](#) v jugozahodni [Aziji](#). Na jugovzhodu ima pomorski dostop do [Perzijskega zaliva](#), na jugu meji na [Kuvajt](#) in [Saudovo Arabijo](#), na zahodu na [Jordanijo](#), na severozahodu na [Sirijo](#), na severu na [Turčijo](#), ter na vzhodu na [Iran](#). Irak leži v [Mezopotamiji](#), ki velja za eno od zibelk [civilizacije](#). Država se od iraške vojne 2003 nahaja pod vojaško okupacijo mednarodnih sil [Združenih držav Amerike](#) in [Koalicije voljnih](#) in je zato trenutno le omejeno [suverena](#). Umik mednarodnih sil v bližnji prihodnosti ni predstavljen.

Geografija

Irak spada k orientalskim državam. Kulturno gledamo pod Orient štejemo države severne Afrike in jugozahodne Azije. Na severovzhodu se nahaja približno 3000 metrov visoka gorska veriga, kjer se združujeta gorovji [Taurus](#) in [Zagros](#). Gorska veriga spada v alpsko linijo gor, ki se začne na Balkanu, nadaljuje v Turčijo, teče skozi severni Irak in Iran ter gre naprej v Afganistan.

Državne meje

Irak meji na Iran (1458 km skupne meje), na Kuvajt (240 km), na Saudsko Arabijo (814 kilometrov), na Jordanijo (181 km), na Sirijo (605 km) in na Turčijo (352 km). Razen mej do Irana in Turčije, so vse meje določile kolonialne sile. Nevtralno območje med Irakom in Saudsko Arabijo sta si državi med letoma 1975 in 1983 razdelili. Poleg vseh naštetih mej ima Irak tudi 58 km dolgo obalo.

Največja mesta

Glavno mesto se imenuje [Bagdad](#) in je tako kulturno kot geografsko gledano center [države](#). Z 5,7 milijoni prebivalcev je Bagdad tudi iraško največje mesto. Abasidski [kalif al-Mansur](#) je Bagdad (ime izhaja iz perzijskega jezika in pomeni 'dano ob boga' ali 'božje darilo') [762](#) proglasil za glavno mesto [islamskega kraljestva](#), 1920 je bil Bagdad proglašen za glavno mesto novoustanovljene države Irak. V času razcveta gospodarstva okoli v 70ih letih se je mesto intenzivno dograjevalo. V [prvi zalivski vojni](#) je ostalo skoraj neprizadeto, v drugi pa je nato večkrat postal cilj zračnih napadov. V Bagdadu se nahajajo 3 od šestih [univerz](#) države ter največje iraško mednarodno [letališče](#).

[Basra](#) je drugo največje mesto države. Ima 2 milijona prebivalcev in je center šiitskega juga države. Mesto je ustanovil Kalif Omar leta 636 in takrat je služilo kot vojaško oporišče in trgovsko središče. V 16. stoletju so mesto zasedli Turki, 1914 pa so v mesto vkorakale britanske sile. Mesto med prvo zalivsko vojno ni imelo toliko sreče kot Bagdad in je bilo hudo prizadeto. V Basri najdemo leta 1964 ustanovljeno univerzo in mednarodno letališče.

[Mosul](#) je tretje največje mesto v državi in ima približno 1,7 milijona prebivalcev. Je center vzhodnokrščanske in asirske kulture v Iraku in največje mesto na severu države. Mosul je bil ustanovljen v osmem stoletju kot pomembno gospodarsko središče, celotna provinca Ninawa v kateri mesto leži, je pravno gledano šele 1926 prišlo pod iraško suvereno oblast.

[Hewler](#) (Arbil) je glavno mesto avtonomne regije [Kurdistan](#) in je eno najdlje naseljenih mest na svetu (starost se ceni na 4000 let). V Hewlerju živi približno 900,000 ljudi.

Upravna delitev

Irak je upravno razdeljen na 18 [provinc](#) ([arabsko](#) *muhafazat*, ednina - *muhafazah*)

Prebivalstvo in religija

Irak ima po lastnih navedbah približno 27 milijonov prebivalcev. Centralne province Bagdad in Babil so najbolj gosto naseljene.

- 75-80 % prebivalstva je [Arabcev](#)
- 15-20 % je [Kurdov](#)
- Preostali 3 % so Turkomani, Aramejci, [Iranci](#) in [Armenci](#).

97 % prebivalstva je [muslimanov](#), od tega 55-65 % [šiirov](#) in 32-35 % [sunitov](#).

Večina Kurdov je sunitov. Poleg glavnih vej Islama so se ohranile tudi druge staroorientalske vere (npr. Jesidi). Poleg tega v Iraku srečamo pripadnike kaldejsko-katoliške Cerkve, Asirske Cerkve vzhoda, Staroapostolske Cerkve vzhoda, Gregorijancev, rimskih in sirskih katoličanov, armenskih kristjanov itn. Poleg tega živi v Iraku še približno 2500 Judov.

Povprečna pričakovana starost je pri ženskah 70,31 let in pri moških 67,76 let. Povprečna starost ženske je 19,8 let in moškega 19,6 let. Leta 2005 so imeli 2,5 % naravni prirastek.

Pismenost v državi je slaba in s 40,4 % leži daleč pod svetovnim povprečjem. Pisati zna 55,9 % vseh moških in le 24,4 % vseh žensk. Za zanimivost velja omeniti, da je konec 80ih pismenost dosegala 88-90 %.

Kratka zgodovina

Področje Iraka je bilo v daljni preteklosti poznano kot [Mezopotamija](#) in je bilo stečišče večjih kultur [Sumercev](#), [Asircev](#), [Babiloncev](#) in [Perzijcev](#). Mezopotamija, ki je bila leta razdeljena na romanski zahod in perzijski vzhod, je končno pripadla [abasidskemu kalifatu](#) v sedmem stoletju. Leta [762](#) so Abasidi proglasili Bagdad za glavno mesto [kalifata](#) in mesto je postalo ena izmed najpomembnejših prestolnic literature in znanosti.

[Mongoli](#) so Bagdad okupirali [1258](#) in območje je prišlo pod vladu [otomanskega imperija](#). Nad Irakom so vladali iz njihove prestolnice v [Konstantinoplu](#). Ko se je otomanski imperij zrušil ob koncu [prve svetovne vojne](#) leta [1918](#), so bile tri otomanske province združene v britanski [protektorat](#) nad Irakom.

Po kratkem obdobju britanske kontrole je Irak postal samostojna kraljevina leta [1932](#). V sledečih 36 letih je bila iraška politika zelo nestabilna. Po letu 1933, ko je umrl prvi iraški monarh [kralj Faisal](#), so se zgodili številni udari in protiudari. Leta 1958 je politična

nestabilnost dosegla višek s pučom, ki ga je vodil general [Abdul Karim Qasim](#). Monarhije je bilo ob tem udarcu konec.

Tudi Qasim ni vladal dolgo, saj so ga [1963](#) vrgli iz njegovega 'prestola' pripadniki [Arabske socialistične stranke Baas](#). Devet mesecev kasneje so tudi to stranko vrgli iz prestola, a se je [1968](#) vrnila. General [Ahman Hassan al-Bakr](#), ki je bil ena vodilnih osebnosti v puču proti Qasimu, je bil proglašen za predsednika. Upokojil se je [1979](#) in za svojega naslednika imenoval [Saddama Husseina](#).

Leta [1980](#) je Irak napadel islamistično republiko [Iran](#). Po prvotnih uspehih je bila iraška vojska potisnjena nazaj in začela se je [Prva zalivska vojna](#), ki se je končala [1988](#) s porušenim iraškim gospodarstvom. Dve leti kasneje, ko si je Irak vojaško opomogel, je v nepričakovanem napadu zasedel [Kuvajt](#). Zaradi pritiska mednarodne skupnosti so se iz Kuvajta umaknili že februarja prihodnjega leta. V tem času so sledile ekonomske sankcije [Organizacije združenih narodov](#), ki so trajale 12 let.

Leta [2003](#) je sledila nova vojna, kjer so koalicijske sile (predvsem ameriška in britanska vojska) napadle Irak in ujele Saddama Husseina. Izvedeni so bili prvi poskusi demokratizacije, trenutna vlada je bila izvoljena maja [2006](#), država pa stoji na robu državljanske vojne med [Šiiti](#), [Suniti](#) in morda tudi [kurdsko](#) manjšino na severu, ki bi se rada skupaj z mestom [Kirkuk](#) (kjer so neverjetne zaloge nafte) odcepila od matične države.

ARABSKA POMLAD: LIBIJA

Libija zaznamuje prvo obletnico začetka vstaje proti Moamerju Gadafiju, ki se je končala s strmoglavljenjem libijskega samodržca. A država je po Gadafijevem padcu precej nevarnejša kot pred njim.

Vstaja se je začela 17. februarja lani v drugem največjem libijskem mestu Bengazi, končala pa 20. oktobra s smrtjo diktatorja. Strmoglavljenje Gadafija in njegova smrt sta bila med ključnimi dogodki "arabske pomladi", Libija pa si od takrat prizadeva izbrisati zapuščino štirih desetletij vladavine ekscentričnega samodržca.

Med vstajo, ki jo je z mandatom ZN-a podprla zveza Nato, je bilo ubitih in ranjenih več tisoč ljudi, ustavljeno je bilo črpanje nafte, uničeni so bili številni domovi, podjetja, tovarne, šole in bolnišnice.

Vrsta izzivov za nove oblastnike

Nove oblastnike v Libiji torej čaka vrsta izzivov - ne samo obnova zastarele infrastrukture in odprava nastale škode, ampak tudi vzpostavitev delujočih javnih institucij, zajezev korupcije in zagotovitev delovanja zdravstvenega, pravosodnega in izobraževalnega sistema.

Trenutno jim sicer največji glavobol povzročajo tisoči nekdanjih upornikov, ki so pomagali strmoglaviti Gadafija, po njegovem padcu pa so se organizirali v močne, dobro oborožene milice, ki se občasno spopadajo med seboj in so postale največja varnostna grožnja v državi, saj so popolnoma ušle izpod nadzora nove vlade v Tripolisu.

Srhljivo poročilo

To oceno je dan pred obletnico podal Amnesty International, katerega zadnje poročilo o razmerah v državi navaja, da je od septembra v rokah milic umrlo najmanj 12 Libijcev, potem ko so jih pretepli, obesili z glavo navzdol in jih stresali z električnimi šoki.

V srhljivem, 38 strani dolgem poročilu Amnesty opisuje val terorja in močno razširjene zlorabe milic, katerih člani so v zadnjih mesecih zvlekli več 100, morda celo več tisoč, Libijcev z njihovih domov ali s cest v zasilne zapore na podlagi suma, da so Gadafijevi privrženec ali pa da so se med vojno bojevali na strani režimskih sil.

Začasne oblasti so zaradi teh izzivov sprejemanje vseh pomembnih odločitev odložile do volitev v 200-člansko ustavno skupščino, ki bodo junija. V prizadevanjih za okrepitev lastne verodostojnosti je prehodni svet v začetku meseca sprejel prvi volilni zakon, ki daje prednost ženskam, mladim in političnim strankam pri vzpostavljanju demokracije.

Brez proslav

Danes kakih divjih proslav ob obletnici ne bo, vseeno pa so se ljudje danes že zarana zbrali na ulicah. Prejšnji teden je Gadafijev sin Saadi iz izgnanstva v sosednjem Nigerju napovedal, da se progadafijski uporniki pripravljajo na veliko bitko po vsej Libiji. Milice, od katerih so bile mnoge med vojno na čelu upornikov, so se usidrale na svojih položajih po državi in ne kažejo znaka razoroževanja.

Nacionalni prehodni svet jim je sicer postavil vrsto datumov, do katerih naj bi se vdali in se pridružili državnim vojski, vendar brez uspeha. Namesto tega skupine delujejo neodvisno od oblasti v Tripolisu - vključno znotraj prestolnice same - brez strahu pred pregonom.

Libijske milice, ki so zaslužne za strmoglavljenje Moamerja Gadafija, so ušle izpod nadzora in zadržujejo na tisoče ljudi ter jih obtožujejo sodelovanja z nekdanjim režimom, ugotavlja ZN.

Visoka komisarka ZN-a za človekove pravice Navi Pillay je Varnostnemu svetu ZN-a izrazila resno zaskrbljenost zaradi tisočih zapornikov, ki so v rokah milice podvrženi mučenju, ker naj bi bili privrženci pokojnega libijskega voditelja.

"Pomanjkanja nadzora osrednjih oblasti ustvarja okolje, v katerem prevladujeta mučenje in slabo ravnanje," je dejala Pillayjeva in pojasnila, da so ji njeni sodelavci izročili zastrašujoča poročila iz zaporov, ki so jih obiskali.

Po njenih besedah je nujno, da začasne libijske oblasti spravijo pod svoj nadzor vse zapore v državi in preučijo obtožbe proti ujetnikom, tako da jih lahko ali izpustijo ali pa jim omogočijo pošteno sojenje.

Začasne oblasti, ki so nasledile nekdanji režim, se še vedno spoprijemajo z nemirnimi razmerami in s samosvojimi nekdanjimi uporniški milicami, ki jih skušajo neuspešno spraviti pod svoj nadzor.

Pillayjeva ni govorila o točnih številkah zapornikov v Libiji, od katerih mnogi prihajajo iz držav podsaharske Afrike, toda v poročilu novembra lani je generalni sekretar ZN-a Ban Ki Mun omenjal število okoli 7.000.

Libijski veleposlanik pri ZN-u Mohamed Šalgham je povedal, da je samo v Tripolisu več kot 8.000 zapornikov, vendar ni razložil, ali so pri tem šteti tudi zaporniki, ki jih zadržujejo začasne oblasti, in ne milice.

Ljudje nemočno pred milicami

Libijci vse bolj z nezaupanjem gledajo na nove oblasti, saj niso sposobne združiti različne klane, milice in interesne skupine, ki se po padcu Gadafiga bojujejo za svoje delež pogače in v veliko primerih ne zaupajo drug drugemu ali pa se samovšečno bahajo z zaslugami za strmoglavljenje nekdanjega režima.

Težav ne bo še tako kmalu konec tudi z večjim prizadevanjem novih vladarjev, saj se Libija spopada s praznino na področju političnih institucij, ki so nujno potrebne za učinkovito in pravično vladanje. Toje tudi dediščina Gadafiga, ki je oblast utemeljil na svojem priročniku, in ne na ustavi, pri vladanju pa se je zanašal na nekakšne ljudske odbore, in ne na parlament.

V splošnem brezvladju in kaosu so tako ljudje ponekod prisiljeni vzeti stvari v svoje roke, da bi zavarovali svojce in lastnino, ko se na ulicah pojavijo pripadniki milic in se lotijo plenjenja ter ustrahovanja vseh tistih, za katere menijo, da so privrženci Gadafiga in se nočejo ukloniti novim oblastem.

Med milicami vlada tudi rivalstvo za interesna področja, pri čemer so osrednje oblasti v veliko primerih nemočne, poleg tega pa so dan privrela še nasprotja in napetosti med vplivnimi klani, ki narekujejo življenje v večjem delu libijske družbe.

ARABSKA POMLAD: SIRIJA

Kljub prisotnosti arabskih opazovalcev so sirske varnostne sile ubile najmanj 12 protestnikov, ko se v tisočih zbrali na ulicah uporniških mest.

Očitno je protivladne protestnike še podžgal prihod opazovalcev Arabske lige in po petkovih molitvah jih na tisoče znova protestiralo proti predsedniku Bašarju Al Asadu. Pet protestnikov je umrlo v mestu Hama in še pet v mestu Dera, ko so na njih streljali pripadniki varnostnih sil. Ubitih naj bi bilo tudi pet sirskih vojakov.

Uporniška vojska razglasila premirje

S prihodom opazovalcev Arabske lige so se ustavile tudi vse oborožene operacije uporniške Svobodne sirske armade, ki se bori proti režimu Bašarja Al Asada.

"Z dnem prihoda opazovalcev Arabske lige v Sirijo sem ukazal ustavitev vseh operacij. Vse operacije proti režimu so od prejšnjega petka zaustavljene razen v primeru samoobrambe," je Reutersu enostransko premirje potrdil generalpolkovnik Riad Al Asad, vodja Svobodne sirske armade (FSA).

Dezerterji iz Bašarjeve vojske

V Siriji že devet mesecev traja upor proti vladajočemu režimu. Med krvavim zatiranjem protestov je iz vojske dezerterilo na tisoče vojakov, predvsem zapostavljenih sunitov, ki so oblikovali oboroženo odporniško gibanje, ki v zadnjih tednih prevzema pobudo pri vstaji.

O FSA-ju verodostojnejši podatki prihajajo šele v zadnjih dneh. Uporniška skupina, ki je iz dezerterjev nastala konec julija, naj bi zdaj štela do 20 tisoč pripadnikov. FSA deluje skoraj izključno gverilsko, v svojih rokah pa po potrjenih podatkih trdno drži le četrt Bab Amr v Homsu.

Zgodovinski kontekst vojn v Jugoslaviji 1991-2001

Vojne v nekdanji Jugoslaviji so vse [vojne](#), ki so se zgodile na ozemlje bivše [SFRJ](#) od leta [1991](#) do [2001](#). V vojne je bilo vmešanih vseh šest nekdanjih jugoslovanskih republik. V nekaterih se je vojna končala hitro, kot npr. v [Sloveniji](#), v drugih republikah, kot sta [Hrvaška](#) in [Bosna in Hercegovina](#), pa je trajala skoraj štiri leta. Po nekajletnem miru je ponovno prišlo do konflikta na [Kosovu](#), ki se je nato razširil na [Makedonijo](#), kjer je nastala kratkotrajna državljanska vojna.

Za večino vojn na tleh nekdanje Jugoslavije so bili značilni izraziti etnični konflikti med Srbi, Hrvati, Bošnjaki in Albanci, kasneje pa tudi med Albanci in Makedonci. Te konflikte je podžigala še politika nekaterih srbskih politikov kot je npr. [Slobodan Milošević](#), kar je na koncu pripeljalo do najbolj krvavih vojn na [evropskih](#) tleh po [drugi svetovni vojni](#).

Vojne so povzročile ogromno gospodarsko škodo. Veliko ljudi je bilo pregnanih s svojih domov, prišlo pa je tudi do množičnih pobojev skoraj na vseh v vojne vpletenih straneh. Zaradi nemogočih razmer je posredovala [OZN](#) in na ozemlje bivše Jugoslavije poslala mirovne sile, da bi umirile strasti, vendar te pri svojem delu niso bile zelo učinkovite. Nekoliko bolje so se izkazale le na [Kosovu](#) in [Makedoniji](#).

Zaradi številnih vojnih zločinov je [Evropska unija](#) ustanovila sodišče za sojenje vojnim zločincem. Po drugi svetovni vojni je bilo to prvo sodišče, ki je bilo namenjeno sojenju mednarodnim vojnim zločincem. Dosedaj je sodišče učinkovito opravilo svojo vlogo, saj so vsi obtoženci priprti, zadnji med njimi Goran Hadžić je bil prijet nekaj časa potem ko so prijeli glavnega osumljenca Ratka Mladiča, in ga izročili Haag-u.

•

Kronologija dogodkov v Jugoslaviji

1968

Študenti na [Kosovu](#) zahtevajo več pravic za Albance.

1971

Demonstracije na [Hrvaškem](#).

1974

Nova jugoslovanska ustava vsem jugoslovanskim republikam podeli več pravic.

1980

Umre [Josip Broz Tito](#).

1981

- Začne se gospodarska kriza. Na [Kosovu](#) pride do novih protestov. Albanci zahtevajo, da Kosovo postane republika.
- 1989 Na oblast pride [Slobodan Milošević](#).
- 1990 V Jugoslaviji pride do prvih demokratičnih volitev. Na oblast pride srbska elita, ki želi preprečiti demokratične spremembe vendar ji to spodleti. Hrvaški srbi začnejo upor proti novi hrvaški vladi.
- 1991 [Slovenija](#) in Hrvaška razglasita neodvisnost. V Sloveniji se začne [desetdnevna vojna](#). [JLA](#) nato zapusti Slovenijo in poseže v spopade na Hrvaškem. Začnejo se boji za [Vukovar](#), [Dubrovnik](#) in [Osijek](#).
- 1992 Vojna na Hrvaškem se razširi. [Makedonija](#) in [Bosna](#) razglasita neodvisnost. Začne se vojna v Bosni. [OZN](#) uvedle sankcije proti Jugoslaviji in medse sprejme Slovenijo, Hrvaško ter Bosno.
- 1993 Začne se vojna med Hrvaško in Bosno. V spopadih v [Mostarju](#) Hrvati porušijo [Mostarski most](#).
- 1994 Z mirovnim sporazumom se končajo spopadi med Hrvaško in Bosno.
- 1995 V [Srebrenici](#) pride do pokola civilistov. Hrvaška začne operacijo [Nevih](#)ta in [Blisk](#). [NATO](#) napade vojaške položaje vojske bosanskih Srbov. Podpisan je [Daytonski sporazum](#).
- 1996 Jugoslavija prizna Hrvaško in Bosno.
- 1998 Na [Kosovu](#) pride do spopadov med Srbi in Albanci.
- 1999 NATO začne vojaško operacijo proti Srbom na Kosovu. Nadzor na Kosovu prevzame OZN.
- 2000 Slobodan Milošević izgubi na predsedniških volitvah. Predsednik Jugoslavije postane [Vojislav Koštunica](#).
- 2001 V [Makedoniji](#) pride do vojaških spopadov med makedonsko vojsko in albanskimi skrajneži.
- 2002 [Slobodana Miloševića](#) aretirajo in ga izročijo [Haškemu sodišču](#).
- 2003 Jugoslavija se preimenuje v državo [Srbija in Črna gora](#).
- 2005 [Ante Gotovino](#) aretirajo, obsojen 2011.
- 2006 [Črna gora](#) se po referendumu odcepi od [Srbije](#).
- 2008 [Kosovo](#) razglasi neodvisnost od [Srbije](#).
- 2008 Srbske oblasti aretirajo [Radovana Karadžića](#).
- 2011 Srbske oblasti aretirajo [Ratka Mladića](#).
- 2011 Srbske oblasti aretirajo [Gorana Hadžića](#), zadnjega obtoženca za vojne zločine na območju bivše Jugoslavije.

Vzroki za vojno

Vzroke za krvavo vojno v Jugoslaviji moramo iskati v njeni preteklosti, ki pa je bila prav tako krvava. [Balkan](#) je bil že od nekdaj večnacionalen saj so ga naseljevale različne etnične skupine z različnimi jeziki, običaji in verami. Spopadi med temi skupinami so bili pogosti zato je predstavljal nekakšen divji zahod Evrope, hkrati pa je imel tudi izjemno pomembno lego saj je preko njega tekla kopenska povezava z Orientom. Zaradi tega je bilo območje skozi stoletja pod nenehnim vplivom evropskih in drugih velesil ([Otomansko cesarstvo](#), [Avstrijsko cesarstvo](#), [Rusko cesarstvo](#), [Avstro-Ogrska](#), [Italija](#),...). Te sile so zapletene razmere na Balkanu še dodatno poslabšale tako, da se je Balkana prijelo ime sod smodnika, saj se nikoli ni vedelo kdaj in zaradi katere malenkosti bo izbruhnil nov krvav konflikt, ki bo pomembno vplival na razmerje sil v Evropi.

V začetku dvajsetega stoletja so Balkan in območje bodoče Jugoslavije zaznamovale [prva](#) in druga balkanska vojna. Največje spremembe pa je povzročila prva svetovna, ki se je začela prav na Balkanu. Razpad večnacionalne Avstro-Ogrske je na Balkanu povzročil nastanek nove države Kraljevine SHS, ki se je nato preimenovala v [Kraljevino Jugoslavijo](#). Kraljevina je bila večnacionalna, v večini so jo sestavljali [Slovenci](#), [Hrvati](#), [Srbi](#), [Črnogorci](#), [Bošnjaki](#) in [Makedonci](#). Narodi so sprva podpirali nastanek nove t.i. južnoslovanske države, kjer bojo vsi južnoslovanski narodi enakopravni in si bojo usodo krojili sami in ne evropske velesile. Začetno veselje pa je kmalu izginilo ko so nadzor nad kraljevino v glavnem prevzeli Srbi. To je skozi leta povzročilo huda politična in nacionalna trenja, ki jih je vlada v Beogradu uspela nadzorovati le z represijo. Prav zaradi teh notranjih trenj, skrajno zbirokratizirana in centralizirana kraljevina nikoli ni zares delovala tako, da je bilo le še vprašanje čas kdaj bo razpadla. Do razpada države je prišlo po [aprilski vojni](#), aprila [1941](#). V skladu z dogovorom med [silami osi](#) in Hitlerjevimi usmeritvami so državo razdelili med: Italijo, [Nemčijo](#), [Madžarsko](#), [Romunijo](#) in [Bolgarijo](#).

Kmalu po zasedbi se je na posameznih področjih nekdanje kraljevine začel odpor. Najbolj dejavni so bili [komunisti](#) pod poveljstvom karizmatičnega [Josipa Broza Tita](#). Njihova moč in vpliv je v kratkem izredno narasel zato so komunisti kmalu prišli v navzkriž z [četniki](#) in [ustaši](#), ki so zaradi boja proti komunizmu prestopili na stran sil osi in s tem izgubili večinsko podporo prebivalstva. Vedno večjo moč komunistov so opazili zavezniki in jih tekom vojne začele oskrbovati s čimer se je njihova moč še dodatno povečala, Titu pa je, s pomočjo komunistične ideologije, tekom vojno na svojo stran uspelo pridobiti vse večje jugoslovanske narode in jih s tem združiti v skupni boj proti okupatorju. Po vojni je bila pod vodstvom Tita razglašena [Socialistična federativna republika Jugoslavija](#). Zaradi poveljne obnove, komunistične ideologije in Tita, ki je kot kult osebnosti združeval vse narode, so bile razprtije med jugoslovanskimi narodi začasno pozabljene, vendar ne za dolgo. Zaradi vse večjih političnih, socialnih in gospodarskih razlik med posameznimi jugoslovanskimi republikami so spori ponovno privreli na dan in bili kmalu nato s silo zatrti. V izogib novim sporom pa so bile republikam podeljene večje pravice. Leta [1980](#) je Tito, edini človek ki je držal Jugoslavijo skupaj, umrl. Od takrat naprej so se razmere v državi samo še slabšale. Razmerje med narodi je bilo podrto zato je Srbija začela pridobivati na moči in s tem prišla v navzkriž z ostalimi jugoslovanskimi narodi, predvsem s Slovenijo in Hrvaško, ki sta zahtevali večjo avtonomijo. Že tako napete razmere v državi pa je poslabšala še gospodarska kriza in nacionalizem nekaterih srbskih politikov. Konec osemdesetih in v začetku devetdesetih je začelo postajati vse bolj jasno, da bo država razpadla vprašanje je bilo le na kako miren način se bo to zgodilo.

Vojna v Sloveniji

Potem ko so propadli vsi pogovori z jugoslovansko vlado v [Beogradu](#) je Slovenija, [25. junija 1991](#), razglasila samostojnost. Vlada v Beogradu, ki je bila pod močnim vplivom vojske in srbskim nacionalizmom je na razglasitev samostojnosti reagirala ostro in na mejne prehode z Italijo, Avstrijo in Madžarsko poslala vojsko. Namen vojske je bil odrezati Slovenijo od zunanjega sveta ter s silo preprečiti njeno odcepitev od Jugoslavije. Prvi tanki [JLA](#) so se na slovenskih cestah pojavili še isti dan razglasitve samostojnosti. Naslednji dan, [26. junija](#), pa se je pokazala vsa razsežnost jugoslovanske agresije. JLA je imela v Sloveniji okoli 22.300 dobro opremljenih in oboroženih vojakov z podporo letalstva, nasproti njih pa je stalo 35.000 slabo slabo oboroženih in opremljenih pripadnikov [slovenske teritorialne obrambe](#) (TO) in 10.000 rezervnih policistov. Prve dni agresije so jugoslovanske enote zasedle večino mejnih prehodov z Italijo, Avstrijo in Madžarsko, oklepno mehanizirana enota iz [Vrhnik](#) pa je zasedla [letališče Brnik](#). Hkrati so iz smeri Hrvaške proti [Ljubljani](#) in mejnim prehodom začele prodirati oklepne in tankovske kolone. Njihovo napredovanje je bilo zaradi cestnih barikad kmalu ustavljeno, enote pa so ostale obkoljene daleč od svojih matičnih vojašnic. Pri preboju barikad je prišlo do ostrih spopadov z TO v katerih so padle prve žrtve. JLA je poizkušala nekatere svoje enote rešiti z helikopterskimi desanti, ki pa so se prav tako ponesrečili, sestreljena sta bila tudi dva helikopterja. Ker je TO kronično primanjkovalo orožja in opreme so bila napadena in zavzeta številna vojaška skladišča. Jugoslovanska vojska pa ni ostal odrezana samo na terenu ampak tudi v svojih lastnih vojašnicah, izklopljena jim je bila voda in elektrika zato je morala med vojaki, večinoma naborniki, začela hitro upadati zaradi česar so mnogi pobegnili. Ker tankovske enote niso dosegle svojega cilja je vojska na pomoč poslala letalstvo, to je bombardiralo radijske oddajnike, cestne barikade in letališče Brnik. Napadi so bili le deloma uspešni, stanje v armadi pa se je iz ure v uro slabšalo vsi poizkusi preboja iz smeri Hrvaške so zaradi močnega odpora propadli večina mejnih prehodov na zunanjih mejah pa je padla v roke TO. Armadi, ki je bila obkoljena v svojih vojašnicah in tako izolirana od zunanjega sveta, ni preostalo drugega kot da sprejme premirje, ki ji je bilo ponujeno. V naslednjih dneh so se enote začele vraščati v svoje vojašnice, pogajanja pa so bila prepuščena politikom. Na [Brionih](#) je bilo sklenjeno trajne premirje, določen pa je bil tudi trimesečni rok v katerem se mora JLA umakniti iz Slovenije. Zadnji vojak JLA je Slovenijo zapustil v noči iz [25.](#) na [26. oktober](#) 1991.

Vojna na Hrvaškem

Hrvaška je svojo samostojnost razglasila istočasno s Slovenijo, nanjo pa je bila pripravljena dosti slabše kot njena severna sosed. Na Hrvaškem je živelo veliko Srbov, ki so ostro nasprotovali odcepitvi in so začeli sami, ob izdatni podpori Srbije, organizirati oborožen odpor. Kot velik problem se je izkazala tudi oborožitev hrvaške teritorialne obrambe, ki jo je JLA v mesecih pred vojno skoraj popolnoma razorožila, poleg tega pa so bile enote JLA po dogodkih v Sloveniji dosti bolj pripravljene na vojaško posredovanje. Podobno kot v Sloveniji je tudi na Hrvaškem armada ostala ujeta v vojašnicah, vendar ne za dolgo, iz njih se je poizkušala prebiti s silo in pritem je bilo veliko žrtev na obeh straneh. Zaradi razpada države so začeli armado množično zapuščati Makedonci in Albanci, tako so armado večinoma sestavljali le še Srbi s čimer se je enotnost in moč armade še povečala.

Da bi armada zavarovala ostanke Jugoslavije in srbsko prebivalstvo na hrvaškem je v [Dalmaciji](#) in na meji z Bosno in Srbijo začela z serijo ofenziv. Ofenzive so zaznamovali obsežni in krvavi spopadi za; [Dubrovnik](#), [Gospić](#), [Šibenik](#), [Zadar](#), [Karlovac](#), [Sisak](#), [Slavonski Brod](#), [Osijek](#), [Vinkovce](#) in [Vukovar](#). Najbolj dramatično je postalo [obleganje Vukovarja](#), ki je [18. novembra](#) 1991, po 87 dneh obleganja padlo v srbske roke, po končanem obleganju pa so srbske paravojaške enote v mestu in njegovi okolici izvajale vojne zločine nad civilnim prebivalstvom in vojnimi ujetniki. Proti koncu leta 1991 se je po začetnem šoku moč hrvaške vojske izredno povečala zato je ta začela prehajati v ofenzivo s katero je osvobodila velik del

zasedenega ozemlja, dosežki pa so bili vidni tudi v zunanjepolitičnem dogajanju saj so Hrvaško kot samostojno državo priznale številne evropske države. Ob podpori tretjih držav so se začela prva mirovna pogajanja, ki pa niso prinesla trajnega miru zato so se boji nadaljevali z vso silovitostjo. Decembra so Srbi v Srbski krajini razglasili [Republiko Srbska Krajina](#), ki pa jo razen Jugoslavije ni priznala nobena država.

Zaradi krvavih spopadov v [Slavoniji](#) in Dalmaciji ter priznanja Hrvaške kot samostojne in neodvisne države je JLA izgubila legitimnost po vojaškem posredovanju, zato ji ni preostalo drugega kot, da je na zahtevo Združenih narodov [2. januarja 1992](#) podpisala premirje in se zavezala, da umakne vojake v Bosno in Hercegovino (BIH) kjer je še istega leta izbruhnil nov krvav konflikt. Izpraznjene položaje JLA so zasedli vojaki Republike Srbske Krajine, ti premirja niso spoštovali zato so Združeni narodi na nemirna območja poslali enote UNPROFORJA, da bi ločile sprti strani. Preostanek leta 1992 so zaznamovali manjši spopadi, ki pa niso prinesli bistvenega napredka ne na eni ne na drugi strani.

Leto [1993](#) sta zaznamovali dve veliki hrvaški ofenzivi; *Operacija Maslenica* in *Operacija Medački žep*. Namen operacije Maslenica je bil osvoboditi območje okoli Maslenice in strateško pomemben most, ki je Zadar povezoval z [Zagrebom](#). Operacija se je začela [22. januarja](#) in je Srbe popolnoma presenetila, po kratkem boju je hrvaška vojska ob podpori letalstva in mornarice prebila srbske obrambne položaje in zasedla strateško pomembne položaje okoli Zadra. V strahu, da bi Hrvati zasedli vso Srbsko Krajino so Srbi napadli skladišča orožja, ki so jih je varoval UNPROFOR in se začeli bolj učinkovito opirati zato je bila operacija zaradi vedno večjih izgub v začetku februarja ustavljena. Razmere se na tem bojišče, razen topniških obstreljevanj in manjših spopadov, do maja [1995](#) ostale nespremenjene. V začetku septembra 1993 je bila v okolici Gospića sprožena novo ofenziva s katero so Hrvati želeli preprečiti neprestano topniško obstreljevanje Gospića (Operacija Medački žep), ofenziva je uspela pritem pa so hrvaške sile pod vodstvom Mirko Noraca in ostalih poveljujočih zagrešile številne vojne zločine nad srbskim prebivalstvom. Po ofenzivi se je hrvaška vojska umaknila njihove položaje pa so zasedle sile UNPROFOR-ja.

Med leti 1992 in [1994](#) so bili Hrvati posredno vpleteni v še en konflikt, ki je potekal v BIH med tam živečimi Hrvati in Bošnjaki. Spopadi so se končali februarja 1994 s podpisom premirja v Washingtonu, marca istega leta pa sta Hrvaška ter BIH sklenili zavezništvo v boju proti skupnemu sovražniku, vojski Republike Srbske in vojski Republike Srbske Krajine. To zavezništvo je hrvaški vojski omogočalo, da je lahko začela izvajati vojaške operacije v BIH. Najbolj odmevni sta bili operacija *Zima 94* in *Cincar* kjer sta hrvaška in bošnjaška vojska združili sile v boju proti združenima srbskima vojskama v oklici Kupresa, Dinara in Livna s čimer so želeli deloma obkoliti [Knin](#) in omejiti obleganje Bihaća, ki je potekalo že od junija 1992. Medtem se je obleganje tega mesta nadaljevalo z vso silovitostjo, razmere so se nekoliko umirile šele ko je Varnostni svet Združenih narodov odobril vojaško posredovanje zveze [NATO](#).

Zadnje leto vojne, 1995, sta zaznamovali dve veliki hrvaški operaciji; *Operacija Blisk* in *Operacija Nevihta*. S prvo je hrvaška vojska osvobodila velik del ozemlja okoli Okučan v Slavoniji, hkrati pa je bila ta operacije nekakšen uvod v dosti bolj obsežno operacijo Nevihta. Ta se je začela [4. avgusta](#) 1995 v njej je sodelovalo 200.000 hrvaških vojakov, 350 tankov in 200 topov nasproti njih pa je stala vojska Republike Srbske Krajine s 40.000 vojaki 250 tanki in 250 topovi. Operacija, za katero pravijo da je potekala po priročniku za bojevanje, je srbsko vojsko popolnoma presenetila tako, da je hrvaška vojska že prvi dan ofenzive prebila srbsko obrambno linijo in obkolila posamezne srbske enote ter tako hitro napredovala v notranjost Republike Srbske Krajine. [Šestega avgusta](#) je padel Knin dva dni pozneje pa so bile, zaradi popolne hrvaške zmage in premirja, ustavljene vse vojaške operacije. Srbska vojska se je predala [9. avgusta](#), v tem času je v Srbijo in BIH pobegnilo okoli 90.000 Srbov, tisti ki so

ostali na svojih domovih pa so postali žrtve vojnih zločinov. Vojna na Hrvaškem se je zaključila po podpisu Erdutskega in Deytonskega sporazuma, novembra 1995.

Vojna v Bosni in Hercegovini

Po odcepitvi Slovenije in Hrvaške od Jugoslavije so začeli o odcepitvi resneje razmišljati tudi v BIH, zato so v ta namen pripravili referendum na katerem se je večina prebivalcev izrekla za samostojnost. Pritem pa so se pojavile težave. BIH je bila multietnična, poleg večinskega bošnjaškega prebivalstva je tam živelo tudi veliko Srbov in Hrvatov, ki pa se z razglasitvijo samostojnosti niso strinjali zato so razglasili svoji državi; [Republiko Srbsko](#) in Hrvaško republiko Herceg Bosno. BIH je svojo samostojnost od Jugoslavije razglasila [1. marca](#) 1992, po predhodnem dogovoru se je JLA iz države umaknila bolj ali manj mirno pritem pa je večino težke oborožitve predala vojski Republike Srbske in srbskim paravojaškim skupinam. Te niso izgubljale časa zato so hitro zasedle območja z večinskim srbskim prebivalstvom nato pa so se usmerila še na območja z manjšinskim srbskim prebivalstvom, prebivalce, ki niso bili Srbi pa so na silo izgnali njihove domove pa nato požgali. Priten so se začeli pojavljati prvi vojni zločini, ki so jih tekom vojne izvajale vse tri v vojno vpletene strani.

Leto 1992 je bilo za bošnjaško vojsko prelomno, vojska je bilo slabo opremljena in oborožena poleg tega pa se je morala boriti na dveh frontah hkrati, proti vojski Republike Srbske in proti vojski Herceg Bosne. Ker je bila država iz vseh strani obkrožena z sovražnikom jo je reševala le lastna industrija in kmetijstvo, ki pa nista morali slediti osnovnim potrebam prebivalstva in vojske zato se je začelo pojavljati vsesplošno pomanjkanje in lakota. Ta se je še najbolj kazalo v [Sarajevu](#), ki je od začetka vojne pa do leta 1995 postalo [obkoljeno mesto](#). Iz mesta ali v mesto se je dalo priti le po dveh poteh, preko [sarajevskega letališča](#), ki ga je nadzoroval UNPROFOR ali pa preko podzemnega rova pod letališčem. Mesto se že kmalu po izbruhu vojne obkolile srbske sile in ga začele neusmiljeno obstreljevati. Vsak dan je v povprečju na mesto padlo več kot 300 granat, izredno dejavni pa so bili tudi [ostrorelci](#), ki so streljali na vse kar se je premikalo po mestnih ulicah, prizaneseno ni bilo niti ženskam in otrokom. Med štiriletnim obleganjem je v mestu umrlo 40.000 ljudi ogromna pa je bila tudi gospodarska škoda saj v mestu ni bilo stavbe ki nebi ostala nepoškodovana. Poleg Sarajeva je do konca vojne ostalo oblegano tudi mesto Bihać. Mesto je bilo pod zaščito UNPROFOR-ja tekom vojne pa so ga oblegale kar tri vojske; vojska Republike Srbske, vojska Republike Srbske Krajine in vojska Republike Zahodne Bosne.

Sredi leta 1993 se je bošnjaška vojska že nekoliko opomogla od začetnega šoka zato je počasi začela prehajati v ofenzivo. Leto so predvsem zaznamovali boji s Hrvati v Herceg-Bosni. Izjemno odmevno je postalo bombardiranje strateško pomembnega mesta Gornji Vakuf in obleganje [Mostarja](#). Boji za to mesto so se začeli že junija 1992, najprej je mesto obstreljevala JLA po njenem umiku pa so položaje zasedli Hrvati, ti so tekom vojne zasedli zahodni del Mostarja in njegovo okolico, vzhodni del pa je ostal v bošnjaških rokah. Da bi Bošnjaki prekinili obleganje mesta so septembra sprožili operacijo *Neretva 93*, ki pa je bila kmalu zatem prekinjena zaradi poročil o vojnih zločinih nad ujetniki in civilnim prebivalstvom. Da bi UNPROFOR zaščitil civilno prebivalstvo je Varnostni svet Združenih narodov sprejel resolucijo 824 s katero je; Sarajevo, Goražde, [Srebrenico](#), [Tuzlo](#), Žepa in Bihać razglasil za varna območja pod nadzorom Združenih narodov.

Pomlad 1994 je za BIH prinesla veliko olajšanje saj je bilo med Herceg-Bosno in BIH sklenjeno trajno premirje kateremu je nato sledilo še vojaško zavezništvo s Hrvaško. Državi sta tako proti skupnemu sovražniku začeli izvajati usklajene vojaške operacije, ki so v trenutku prinesle preobrat na bojišču. Preobrat v vojni pa je povzročila tudi minometna mina, ki je [5. februarja](#) 1994 na tržnici v Sarajevu ubila 68 in ranila 144 ljudi. Svetova javnost je bila nad dogodkom zgrožena in je zahtevala vojaško posredovanje zato je Varnostni svet

odobril letalske napade na srbske položaje okoli mesta zahteval pa je tudi umik vsega težkega orožja. Grožnja mednarodne skupnosti je uspela saj je [12. februar](#) minil mirno brez enega samega strela in ene same žrtve.

Čeprav je bila celotna vojna v BIH izredno krvava je bilo leto 1995 še toliko bolj. Leto so zaznamovale številne ofenzive, ki so naznanjale konec vojne. Julija je vojska Republike Srbske zasedla Srebrenico, ki je bila pod zaščito Združenih narodov. V naslednjih dneh je srbska vojska sistematično umorila okoli 8.000 ljudi, večinoma moške, ostale pa pregnala iz domov. Svetovna javnost je bila nad dogajanjem zgrožena zato je NATO povečal število letalskih napadov na srbske položaje. Konec julija sta združeni vojski hrvaške in BIH sprožili operacijo *Poletje 95* kateri pa je nato avgusta sledila še operacija Nevihta. Ta operacija je predstavljala glavni preobrat v vojni saj sta bili vojski Republike Srbske in Srbske Krajine med spopadi popolnoma poraženi in sta prosili za premirje. Operaciji Nevihta je sledilo še več manjših spopadov, dokler ni bil [21. novembra](#) 1995 v Daytonu podpisan mirovni sporazum, ki je dokončno končal vojno v BIH in na Hrvaškem.

Vojna na Kosovu

Tako kot drugje po Jugoslaviji je na Kosovu začelo vreti že leta če ne celo desetletja pred razpadom Jugoslavije. Nezadovoljstvo ljudi pa se je začelo javno kazati šele na začetku osemdesetih let prejšnjega stoletja s prihodom gospodarske krize in političnih sprememb, ki jih je povzročila smer Tita. Leta [1981](#) so tako [Albanci](#) na Kosovu zahtevali svojo republiko s katero bi dobili več pravic, protesti so bili bolj ali manj na silo razgnani. V drugi polovici osemdesetih let so se razmere na Kosovu zaradi srbskega nacionalizma znova poslabšale zato je morala posredovati policija in vojska. V začetku devetdesetih let, po izbruhu vojne v Sloveniji in na Hrvaškem, pa so razmere na Kosovu bolj ali manj mirne čeprav jim je Srbija Albancem drastično zmanjšala državljsanske pravice (odpuščanje delavcev albanskega rodu, prepoved albanskega jezika, ukinjanje šol, večina podjetji je postala državna last,...). Albanci so se na to odzvali z ustanovitvijo vzporednih državnih institucij ni jim pa uspelo odpraviti brezposelnosti ki je dvignila na neverjetnih 80%. Zaradi vsesplošnega nezadovoljstva je bil septembra 1991 izpeljan referendum o odcepitvi, ki ga je podprlo kar 90% Albancev vendar se ni zgodilo nič saj je Srbija referendum razglasila za neveljavnega. Istega leta je bila ustanovljena tudi Kosovska osvobodila vojska (KOV), ki je zaradi napadov na Srbe in državne institucije kmalu pristala na seznamu terorističnih organizacij.

Prvi spopadi na Kosovu so se začeli v začetku leta [1996](#), potem ko so albanski politiki izgubili vse upanje po, da bi spor rešili po politični poti. Napadi, do takrat malo znane KOV, na srbske varnostne sile in institucije so v kratkem povzročili spiralo nasilja, ki mu ni bilo videti konca. Stvari pa so se še dodatno poslabšale zaradi kriznih razmer v sosednji [Albaniji](#). Srbska policija in varnostne sile so na vsako agresijo KOV odgovorile še z večjo agresijo kar je imelo za posledico veliko civilnih žrtev. Ker se je zdelo, da se bo Jugoslavija ponovno pogreznila v vojno so Združeni narodi in [ZDA](#) zahtevali takojšnjo prekinitev ognja, do tega ni prišlo so pa ob pomoči [Rusije](#) dosegli, da so na Kosovo prišli mednarodni opazovalci. Te niso kaj dosti pomagati saj so se spopadi leta [1998](#) še bolj razširili in so po novem potekali v okolici vseh strateško pomembnih poti in mest. Spopadi so iz domov pregnali več kot 250.000 Albancev, ki so se povečini zatekli v Albanijo in Makedonijo. Ker se stvari niso umirile je Varnostni svet Združenih narodov, konec septembra 1998 sprejel resolucijo, ki je predvidevala zračne napade Natovih letal na srbske položaje. Zastrafevanje je delovalo saj je bilo oktobra istega leta podpisano premirje, ki pa ni zdržalo dolgo. Januarja in februarja [1999](#) se je nasilje ponovno začelo stopnjevati, vse pogostejši so postali uboji, ki so nato vodili do večjih spopadov in posameznih bombnih napadov. Sprti strani sta mir, pod pritiskom drugih držav, ponovno

poizkušale doseči z mirovnimi pogajanjmi, ki pa niso obrodila nobenega sadu saj so se pogoji za obe strani zdeli preveč radikalni in zato nesprejemljivi.

[Dvaindvajsetega marca](#) 1999 so Kosovo začeli zapuščati zunanji opazovalci kar je bil za Srbe znak, da NATO nekaj pripravlja zato je bil sprožen preplah in izvedena popolna mobilizacija vojske. Dan pozneje je Richard Holdbrook javnost obvestil, da so mirovna pogajanja propadla in, da je stvari prepustil vojski Nata. Natova letala so začela z bombardiranjem vojaških objektov jugoslovanske vojske naslednji dan, [24. marca](#) 1999 ob 19:00. Med marcem in junijem, so Natova letala opravila več kot 38.000 bojnih nalog na Srbijo, [Črno Goro](#) in Kosovu. Sprva so bili cilj letalskih napadov vojaški objekti (vojašnice, skladišča orožja, vojaška letališča,...), protiletalska obramba in srbski obrambni položaji. Kasneje, ko so opazili da bombardiranja nimajo želenega učinka, pa so prešli še na t.i. objekte za dvojno uporabo; mostove, železnica, ceste, RTV oddajnike, energetske objekte,... Aprila je vedno bolj postajalo jasno, da bombardiranja nimajo pravega učinka saj so Srbi postali še bolj enotni politična moč Miloševića pa se je še dodatno povečala poleg tega pa je naraščala tudi kolateralna škoda (napad na kitajsko veleposlaništvo, napad na konvoj albanskih beguncev, ...). Zato je NATO začel resno razmišljati o kopenski operaciji, ki pa jo je bilo treba izvesti še pred zimo ko bojo ceste iz Albanije in Makedonije še prevozne. Ker je bilo videti, da se bo konflikt sprevrgel v resen spopad z Natovimi silami je med sprte strani v zadnjem trenutku vskočila Rusija in ob pomoči [Finske](#) od Miloševića zahtevala premirje in ga tudi dobila. Ponovno so se začela pogajanja in [3. julija](#) je bilo dokončno podpisano trajno premirje, [10. julija](#) so bile ustavljene vse letalske operacije dva dni pozneje pa so na Kosovo prišle mednarodne sile za zagotavljanje miru [KAFOR](#). V skladu z mirovnim sporazumom se se morale iz Kosova umakniti vse enote jugoslovanske vojske in policije državne ustanove pa so morali predati predstavnikom mednarodnih sil.

[Sedemnajstega februarja 2008](#) je Kosovo razglasilo samostojnost, kljub temu pa mednarodne enote za zagotavljanje miru, KAFOR, v državi ostajajo saj medetničnim sporom med Albanci in Srbi ni videti konca.

Vojna v Makedoniji

Makedonija je bila edina država, ki je Jugoslavijo zapustila brez vojne in brez večjih političnih pretresov zato je že od samega začetka veljala kot stabilna država. Tako je ostalo večino devetdesetih let prejšnjega stoletja dokler se razmere v regiji, zaradi vojne na Kosovu, niso nenadoma spremenile. V Makedoniji je živel okoli 23% Albancev, ti so živeli večinoma na severu, na meji s Kosovom. V nasprotju s svojimi severnimi sosedi so imeli Albanci v Makedoniji dobro urejene manjšinske pravice njihovi predstavniki pa so bili zastopani tudi v makedonskem parlamentu zato se je marsikateri spor dal rešiti s pogajanjmi. Kljub temu pa se je med Albanci začelo širiti separatistično mišljenje, ki se je s prihodom albanskih beguncev in upornikov iz Kosova, leta 1999, še bolj okrepilo. Med letoma 1998 in 1999 je v Makedonijo pribežalo 360.000 beguncev, kar je imelo za makedonsko gospodarstvo katastrofalne posledice saj država enostavno ni morala oskrbeti tako velikega števila ljudi, spremenilo pa se je tudi razmerje v etnični pripadnosti. Kot velik problem se je izkazala tudi izredno porozna makedonsko-kosovska meja preko katere so Albanci tovorili orožje in opremo za boj proti Srbom na Kosovu, mejo pa so večkrat prehajali tudi pripadniki KOV. Makedonija je mednarodno skupnost več let zamanj opozarjala na nevzdržne varnostne razmere in nevarnost širjenja spopadov na svoje ozemlje, ker ni dobila pomoči je na mejo poslala vojsko. Konec leta 1999 in v začetku leta [2000](#) je bilo le še vprašanje časa kdaj bo počil prvi strel s katerim se bo začel nov krvav konflikt na Balkanu.

Do prvega večjega incidenta je prišlo januarja [2001](#), ko so oboroženi Albanci napadli neko policijsko postajo v bližini Tetova. V napadu je umrl policist, trije pa so bili ranjeni.

Odgovornost za napad je prevzela Nacionalna osvobodilna vojska (NOV), kasneje se je izkazalo da je bilo v organizaciji veliko pripadnikov KOV. Kmalu zatem so med NOV in makedonskimi varnostnimi silami izbruhnili prvi večji spopadi. KOV je bila v spopadih kmalu premagana zato je preko meje pobegnila na Kosovo. Makedonija je nato NATO obtožila, da ni naredil dosti za razorožitev Albancev in zaščito kosovsko-makedonske meje. Marca so se pripadniki KOV vrnili v Makedonijo in zasedli hribe okoli Tetova, nato pa z vso silo začeli napadati makedonske varnostne sile v mestu. Ker pogajanja o premirju niso uspela je makedonska vojska [18. marca](#) izvedla mobilizacijo rezervistov, tej pa je [25. marca](#) sledila še ofenziva na položaje KOV. Po dvodnevni srđitih bojih je KOV zapustila položaje in preko meje pobegnila na Kosovo. Prvi ofenzivi je sledila še druga v kateri so makedonske varnostne sile očistile področja severno od Skopja in Tetovega, operacija je bila ustavljena [31. marca](#) 2001. Čeprav so makedonske varnostne sile zmagale v vojni se varnostne razmere še dolgo časa niso povsem umirile, saj je neprestano prihajalo do manjših incidentov in napadov iz zasede. Spopadi so se prenehali šele s podpisom ohridskega sporazuma [13. avgusta](#) 2001.

Al Kaida

Al Kaida ([arabsko](#) [القاعدة](#); dobesedno *Baza*; tudi **Al Kaida**, **Al-Qaeda**, **al-Qaida**, **al-Qa'ida**) je globalna militantna [islamska teroristična skupina](#), katero je ustanovil [Osama bin Laden](#) nekje med avgustom 1988^[6] in koncem leta 1989^[7]. Deluje kot omrežje, sestavljeno iz večnacionalne, nedržavne vojske^{[8][9]} ter radikalnega [sunitskega](#) gibanja, ki poziva h globalnemu [džihadu](#).

Al Kaida je napadla številne civilne in vojaške tarče v različnih državah, pri čemer so najbolj znani: [napadi 11. septembra 2011](#), [pokol v Beslanu](#), [napadi na veleposlaništva ZDA v Afriki leta 1998](#), [bombni napadi na Baliu leta 2002](#),... [Vlada ZDA](#) se je na slednje odzvala s [vojno proti terorizmu](#). Al Kaida je nadaljevala z rastjo in širjenjem svojih operacij v desetletju med 2001 in 2011^[10].

Značilne oblike delovanja vključujejo [samomorilske napade](#) in istočasni napadi z bombami na več tarčah^[11]. Članstvo se ponavadi deli na tiste, ki so prisegli zvestobo bin Ladnu in pa tiste, ki so člani skupin, ki delujejo znotraj Al Kaide. Slednja ima svoje taborišča za urjenje predvsem na področju [Afganistana](#), [Pakistanu](#), [Iraku](#) in [Sudanu](#)^[12].

Ideologija Al Kaide je usmerjena predvsem v popolno uničenje tujega vpliva na [muslimanski svet](#) ter ustanovitev novega islamskega [kalifata](#). Med njihovo ideologijo tako sodi tudi prepričanje, da obstaja [krščansko-judovska](#) zarota proti muslimanom^[13] (kar predvsem temelji na zavezništvu med ZDA in Izraelom) in da je ubijanje nedolžnih civilistov versko upravičeno v džihadu.

Al Kaida je tudi odgovorna za [sektarno nasilje med muslimani](#)^[14], saj deluje proti vsem nesunitskim vejam islama, pri čemer jih v svojih sporočilih označuje za [takfirje](#). Občasno so tako izvedli napade na mošeje oz. prireditve [liberalnih muslimanov](#), [šiitov](#), [sufistov](#) in drugih islamskih sekt, katere smatra za heretične^[15]. Med taki napadi so tudi: [napad na jazidske skupnosti 2007](#), [pokol v Ašouri](#), [napadi v Bagdadu 18. aprila 2007](#),...^[16]

Organizacija je znana tudi kot **Mednarodna islamistična fronta za džihad proti križarjem in judom**^[17].

Potem, ko je bil 2. maja 2011 [ubit](#) Osama bin Laden, je vodstvo organizacije prevzel [Ajman al-Zavahiri](#).^[18]

Organizacija

Al Kajdina organizacija sloni na doktrini »centralizacije odločitve in decentralizacije izvršitve«^[19]. Zaradi vojne proti terorizmu pa so strokovnjaki pričeli opozarjati, da je vodstvo Al Kajde postalo geografsko izolirano, zaradi česar se je pojavilo tudi decentralizirano vodstvo lokalnih skupin, ki se označujejo kot pripadniki Al Kaide^{[20][21]}.

Številni teroristični izvedenci ne verjamejo, da je globalni džihad voden na vseh ravneh s strani bin Ladna oz. njegovih neposrednih podrejenih. Kljub temu, da je bin Laden ohranil ideološki vpliv na številne muslimanske ekstremiste po svetu, pa je Al Kaida v letih bojevanja razpadla na številne slabo povezane skupine. [Marc Sageman](#), psihiater in bivši pripadnik [CIA](#), je Al Kaido označil kot »splošno etiketo za gibanje, ki je usmerjeno proti zahodu«, pri čemer »ne obstaja nobena krovna organizacija. Mi radi v mislih ustvarjamo mitično bitje Al Kaido, toda to ni realnost, s katero se ukvarjamo«^[22].

Drugi pa zagovarjajo, da je Al Kaida integrirana mreža, ki je močno vodena iz pakistanskih plemenskih področij in ima močen strateški namen. [Bruce Hoffman](#), izvedenec za terorizem iz [Univerze Georgetown](#), je dejal: »Preseneča me, da ljudje ne mislijo, da obstaja jasen nasprotnik in da naš nasprotnik nima strateškega mišljenja«^[22].

Al Kajda ima naslednje neposredne franšize:

- [Al Kajda na Arabskem polotoku](#), ki jo sestavljata:
 - o [Al Kaida v Savdovi Arabiji](#) in
 - o [Islamski džihad v Jemnu](#)
- [Al Kaida v Iraku](#)
- [Al Kaidina organizacija v Islamskem Maghrebu](#)
- [Harakat al-Shabaab Mujahideen](#) v Somaliji
- [Egiptovski Islamski džihad](#)
- [Libijska islamistična bojna skupina](#)
- [Vzhodnoturkestansko islamistično gibanje](#) na Kitajskem.

(NEO)IMPERIALIZEM V AFRIKI

Imperializem (lat. *imperialis* = cesarski) bi lahko najbolj osnovno opredelili kot obliko [vladanja](#), ki temelji na vojaški sili. V najširšem pomenu pa je to lahko podaljšanje ali širjenje vladavine enega, praviloma močnejšega politično državnega organizma nad drugim. Ta opredelitev vključuje antične imperije. Lahko pa imperializem opredeljuje tudi monopolistično obdobje [kapitalizma](#), ki se začne koncem 19. stoletja. To je tudi obdobje, ko lahko govorimo o končni dominaciji kapitalističnega načina proizvodnje.

Zgodovinsko opredelitev imperializma gre iskati še v predkolonialni dobi. Pred 15. stoletjem, torej še pred začetkom [kolonializma](#), je bil imperializem uperjen predvsem k razširitvi imperialističnih držav na sosednja ozemlja [antičnega](#) sveta. Toda novo obeležje je dobil zlasti v dobi evropske kolonialne ekspanzije, ko ta pojem postane oznaka za neenakopravne odnose med vladajočimi in vladanimi človeškimi skupnostmi.

[Lenin](#) je teoretično dokazal, da je imperializem povezan z določeno razvojno stopnjo kapitalizma, ko le-ta zgodovinsko dozori in se razširi prek državnih meja.

Vzroki imperializma

Imperializem ima številne vzroke, vendar je glavnega mogoče določiti v družbenih in ekonomskih spremembah, ki jih je zaznati v danem zgodovinskem obdobju. Zelo tesno je povezan s [kolonializmom](#), saj ga lahko, nenazadnje, opredelimo kot specifično obdobje kolonialističnega procesa. Med vzroke bi lahko na grobo vključili:

- prepričanje o večvrednosti bele [rase](#),
- [evropocentrizem](#) in prepričanje o moralni, kulturni superiornosti Evrope,
- postane način sproščanja notranjepolitičnih napetosti oziroma napetosti dozorevajočega kapitalizma,
- pomeni tudi pridobivanje tržišč in uvoz surovin,
- semkaj lahko vključimo željo po prevladi, ki je bila značilna za tedanje močne evropske in druge kolonialistične države,
- tako kot kolonializem ima tudi imperializem delni vzrok v zamisli o širjenju [krščanstva](#) oziroma v verski vnemi,
- deklerativno širjenje [demokracije](#),
- zagotovo so imele imperialistične države tudi [tehnično](#) in vojaško premoč.

Zaradi imperializma lahko govorimo o obdobju svetovne enotnosti oziroma o premiku celega sveta k enotni kulturi v [civilizaciji](#), kar je sicer temeljilo na [dialektičnem](#) odnosu med kolonizatorji (nadrejenimi) in koloniziranimi (podrejenimi). Govorimo lahko o *Pax Europaea*.

Zaton evropske hegemonije

Evropska premoč je že v času imperializma, paradoksalno, tonila. Konec 19. stoletja sta se kolonialni tekmi pridružile [Združene države Amerike](#) in [Japonska](#), kar je oslabilo evropske kolonialistične države. Prelomnico pa predstavlja [prva svetovna vojna](#), ki jo je mogoče opisati kot državljansko vojno med kolonialnimi metropolami. Po vojni je bila razbita enotna fronta evropskega kolonializma, demonstrirana je bila evropska neenotnost, iz vojne je kot država velikanka izšla [Sovjetska zveza](#), ki je razbila še enotnost svetovnega kapitalističnega sistema. Sovjetska zveza je postala vzor številnim koloniziranim državam, predvsem zaradi političnih in gospodarskih uspehov začetnega sovjetskega modela.

Imperializem Združenih držav Amerike

Združene države Amerike so nastale kot podaljšek Evrope in je ob dekolonizaciji pokazala lastne, neodvisne imperialne in imperialistične ambicije ter postala specifična kolonialna sila. Njena moč pa je rasla vzporedno z zatonom moči zahodnoevropskih kolonialnih metropol. Pravzaprav velja, da so ZDA v nekem smislu že od začetka imperialna sila, predvsem na račun svojega nastanka (nastajale so iz ekspanzije) in vzpona kot države velikanke.

Ločimo lahko dve obliki ameriškega imperija:

- Prvi je nastal zelo zgodaj in se je manifestiral v nadzorstvu nad vrsto držav. Pod njihovo interesno sfero je sodila celotna [Latinska Amerika](#), kjer so z razglasitvijo tako imenovane [Monrojeve doktrine](#) prevzele vlogo nadzornika. Ob koncu 19. stoletja so ZDA prevzele neposredno gospostvo nad nekaterimi španskimi kolonijami. Po [drugi svetovni vojni](#) so ZDA zgradile širok sistem baz in oporišč, kar je služilo tudi pri nadzoru držav v mednarodnem političnem postopanju, zelo močno so bile udeležene tudi s svojim kapitalom.
- Druga oblika je bolj subtilna in je bolj prisotna v drugi polovici 20. stoletja, pa vse do danes. Gre za premoč gospodarstva ZDA v tehnologiji in ne samo v razpoložljivem

kapitalu. V tej vlogi delujejo ZDA kot ustvarjalec [statusa quo](#) v relaciji med središčem in periferijo imperija, v odnosu med posameznimi narodi, prav tako pa tudi kot dejavnik univerzalizacije sveta.

Lenin in imperializem

Prvi, ki je teoretično povezal imperializem s stadijem kapitalizma, je bil [John S. Hobson](#), ki je leta 1902. izdal knjigo *Imperializem*, v kateri je zapisal, da veliki dohodki, ki so se akumulirali v deželah, kot je [Anglija](#), ne morejo biti vsi porabljeni doma. Tezo je prevzel [Rudolf Hilferding](#), avtor knjige *Das Finanzkapital* (l. 1910). Nato je o tem pisala še [Rosa Luxemburg](#) v delu *Akumulacija kapitala* (1913). [Lenin](#) pa je med drugim znan po svojem delu *Imperializem kot najvišji stadij kapitalizma* (1916), v katerem je predstavil svojo teorijo oziroma pojasnil nastanek novega stanja, ki je pripeljalo do [prve svetovne vojne](#). Po njegovem prepričanju ima to obdobje [kapitalizma](#) sledeče značilnosti:

- koncentracija kapitala in proizvodnje je dosegla tako visoko stopnjo, da so nastali [monopoli](#), ki postanejo ključni v gospodarstvu,
- bančni kapital je tesno povezan z industrijskim kapitalom, na podlagi česar nastaja finančni kapital in finančna [oligarhija](#), ki je vplivna tako v gospodarstvu kot v politiki,
- izjemno pomemben postane izvor kapitala (zlasti v odnosu do izvoza blaga),
- nastanejo mednarodna združenja kapitala, katerih cilj je medsebojna razdelitev sveta,
- konec ozemeljske delitve sveta med največje kapitalistične države.

Lenin je imperializem označil za »*predvečer socialne revolucije* [proletariata](#)«. Sicer pa je v delu povezal imperializem s pojavnimi oblikami evropskega kolonializma in spoznal, da je bila kolonialna ekspanzija preveč neenakomerna in je potekala v prid močnejših držav, zato so se številne države čutile prikrajšane, kar je eden od vzrokov za izbruh prve svetovne vojne.

Libido imperandi

Nekateri misleci in znanstveniki so imperializem povezovali s pojavom, ki so ga poimenovali *libido imperandi*, kar bi lahko slovenili kot *poželenje po gospodovalnosti, ukazovanju*. To naj bi bil del človekove narave in tako tudi družbe, kar se odraža v politiki. Mnogi filozofi, med njimi [Tukidid](#), so poskušali iskati celo zdravilo zanj. Tukidid je našel dve zdravili: (1) moralno (od razumne blagosti do milosti) in (2) fizično (ravnovesje ali enotnost, kar lahko povzroči moralno rešitev: pravico).

Sudan

Sudan je [država](#) v [severovzhodni Afriki](#), ki na severu meji na [Egipt](#), na vzhodu na [Eritrejo](#) in [Etiopijo](#), na jugovzhodu na [Kenijo](#) in [Ugando](#), na jugozahodu na [DR Kongo](#) in [Srednjeafriško republiko](#), na zahodu na [Čad](#), ter na severozahodu na [Libijo](#).

Sudan je največja država v Afriki in kot članica [Arabske lige](#) tudi največja država v arabskem svetu. Površje večinoma sestavljajo ravnice, ki jih prekinjajo gorske verige vulkanskega izvora; najvišja je [Jebel Marra](#), ki se dviga do 3.000 m nadmorske višine. Največja reka je [Nil](#), ki se prične v prestolnici [Kartum](#) z zlitjem [Belega](#) in [Modrega Nila](#).

Hkrati je Sudan ena najrevnejših držav na svetu, ki jo dodatno pretresa medetnično in medversko nasilje v pokrajini [Darfur](#) med [arabskimi muslimani](#) in ljudstvom [Niloti](#), ki so povečini [kristjani](#) ali [animisti](#). Večina oblasti je v rokah avtoritarnega voditelja [Omarja al Baširja](#), ki je prišel na oblast z vojaškim udarom leta 1989.

Somalija

je [obmorska država](#) v [Vzhodni Afriki](#), ki na severu meji na [Adenski zaliv](#), na vzhodu na [Indijski ocean](#), na jugozahodu na [Kenijo](#), na zahodu na [Etioopijo](#) in na severozahodu na [Džibuti](#).

Zgodovina odnosov ZDA-Izrael-Iran